

Udviklingsstrategi for dagtilbud i Albertslund Kommune 2010-2014

Albertslund Kommune

Strategi for udvikling af kvalitet og kapacitet på dagtilbudsområdet i Albertslund Kommune 2010-2014

Tekst: Lone Ast, Lone Johansen, Frank Figge Larsen,
Susanne Schäd og Christen Sonnichsen.

Foto: Erling Borre.

Oplag: 1000 eks.

Layout og tryk: Eks-Skolens Trykkeri ApS

Indhold

Forord	5	Virksomhedsplan	36
Udviklingsstrategiens opbygning	6	Praksisfelter i arbejdet med praksis- og læringsdokument	37
Del 1 Udvikling af den pædagogiske praksis i Albertslund Kommune 2010-2014	7	Dokumentation, evaluering og praksisfortællinger	37
Pædagogisk udviklingsarbejde	7	Praksis- og læringsdokument (eksempel)	38
Personalet	7	Praksisfortælling, som metodisk tilgang	39
Temaer og tiltag for den pædagogiske udvikling	7	Praksisfortællinger som et metodisk eksempel	39
Børneperspektivet	10	Del 3 Ledelse og medarbejdere	42
Børns medindflydelse	12	Lederfaglighed	42
Børnefællesskaber	14	Pædagogisk faglighed	43
Forældresamarbejde - dialog og partnerskab	16	Kompetenceudvikling	44
Børns legerum	18	Samarbejde mellem medarbejder- grupperne	46
Inklusion	20	Nye medarbejdere	46
Sprogindsatsen	22	Profilering	47
Miljøpædagogik	24	Institutionsstruktur og -størrelser	47
Overgange i børns liv	26	Del 4 Fysiske rammer	48
Sundhed	28	Sammenhæng mellem rum og den pædagogiske kerneydelse	48
Børn, it og medier	30	Sundhed og trivsel	48
Tilsyn	32	Del 5 Dagplejens fremtidige struktur	52
Del 2 Praksis- og læringsdokument	34	Del 6 Styringsmodeller og -værktøjer	54
Synliggørelse og dialog	34	Afrunding	57
Videndeling	34		
Sammenlignelighed	34		
Indhold, dokumentation og evaluering af det pædagogiske udviklingsarbejde	36		

Forord

Albertslund Kommune ønsker med denne udviklingsstrategi at medvirke til at sikre et trygt og sammenhængende børneliv, der fremmer alle børns trivsel, udvikling, læring og sundhed i kommunens dagtilbud.

Udviklingsstrategien tager afsæt i Dagtilbudslovens generelle formålsbestemmelse og bestemmelsen om pædagogiske læreplaner og børnemiljøvurderinger. Den skal være medvirkende til at omsætte de politisk vedtagne målsætninger i praksis, skabe bæredygtige enheder, som kan matche fremtidige pædagogiske udfordringer, sikre tidssvarende bygningsmæssige rammer og skabe gennemskuelige, fleksible økonomi- og kapacitetsstyringsværktøjer.

Krav til systematik i arbejdet, til dokumentation og til at skabe pædagogiske udfordringer, der sikrer børns udvikling og læring, er steget betragteligt gennem de sidste ti år. Udviklingsstrategien skal være med til at udvikle metoder, der kan imødekomme disse øgede krav, samtidig med at metoderne udvikler den pædagogiske praksis og giver mening for det pædagogiske personale.

Strategien peger på en række temaer, som vil være omdrejningspunktet for arbejdet i den konkrete praksis og for beskrivelser af og refleksioner over relationerne samt børns hverdagslæring. Temaerne er børneperspektivet, børns medindflydelse, børnefællesskaber, forældresamarbejde, børns legerum, inklusion, sprogindsatsen, miljøpædagogik, overgange i børns liv, sundhed samt børn og it.

Strategien for udvikling af kvalitet og kapacitet på dagtilbudsområdet indebærer, at alle dagtilbud skal arbejde med at beskrive, målsætte, dokumentere og evaluere den pædagogiske praksis inden for rammerne af et praksis- og læringsdokument.

Udviklingsstrategien er blevet til i en omfattende proces, hvor medarbejdere, ledere, forældrebestyrelser og politikere har haft lejlighed til at komme med forslag til indhold og metoder for det fælles dagtilbudsområde. Det har fra politisk side været vigtigt at sikre, at der med udviklingsstrategien både bliver givet en fælles ramme gældende for alle dagtilbud, og at der bliver sikret et stort råderum at udfylde lokalt i dagtilbuddene.

Udviklingsstrategien beskriver udviklingsmål og tiltag i perioden 2010 - 2014, som skal være gældende for udviklingsarbejdet i dagtilbuddene. Udviklingsstrategien omfatter den pædagogiske udvikling, ledelse og medarbejdere, de fysiske rammer, dagplejen samt administrative styringsmodeller og -værktøjer, hvor det er den pædagogiske udvikling, der er omdrejningspunktet og retningsgivende for de øvrige dele af udviklingsstrategien.

Udviklingsstrategien har skabt en spændende ramme for dagtilbuddene. Vi glæder os til at følge arbejdet.

Jens Mikkelsen
Formand for Børne- og Undervisningsudvalget

Jette Runchel
Direktør for Børne- og Ungeforvaltningen

Ulla Schmidt Nielsen
Institutionschef, Børne- og Ungeforvaltningen

Udviklingsstrategiens opbygning

Strategien er bygget op i 6 dele, hvor hver del beskriver et område, samt hvilke tiltag der iværksættes.

Del 1 beskriver den pædagogiske udvikling både i forhold til den overordnede tilgang og mere specifikt i forhold til 11 temaer.

Del 2 er en beskrivelse af den metode, der skal arbejdes med i forhold til den pædagogiske udvikling: Et praksis- og læringsdokument.

Del 3 sætter fokus på ledelse og medarbejdere, hvor faglighed, kompetenceudvikling og videndeling er centrale temaer.

Del 4 beskriver den ønskede udvikling i forhold til de fysiske rammer.

Del 5 beskriver dagplejens fremtidige struktur.

Del 6 beskriver styringsmodeller og værktøjer, som sætter fokus på såvel de ressourcer, der anvendes på området, som på kapacitet og planlægning.

Del 1 Udvikling af den pædagogiske praksis i Albertslund Kommune 2010-2014

Kernen inden for det pædagogiske arbejde er relationen imellem den professionelle og barnet. At indgå i relationer og være en betydningsfuld del af fællesskabet er vigtigt for børns identitetskabelse, selvverd, trivsel, læring, og udvikling. Den pædagogiske relation til barnet bør bygge på varme, respekt og tillid, hvilket fordrer indlevelse, nærvær og accept fra den professionelle side. Derfor vil udviklingsstrategien fokusere på børnenes relationer og på hverdagens pædagogiske praksis for at sikre den bedste kvalitet for alle 0-5 års børns hverdagsliv og læring i Albertslund Kommune.

Udvikling af den pædagogiske praksis

Udgangspunktet for den pædagogiske udvikling er det enkelte dagtilbud. Dagtilbuddene skal beskrive deres pædagogiske strategier og mål og udfolde dem i sammenhæng med egen pædagogiske historie, identitet og med udviklingsstrategien.

Udviklingsstrategien indeholder en række temaer, som skal udfoldes ved hjælp af et arbejdsredskab, der benævnes "praksis- og læringsdokumentet". Dette er en ramme, hvori dagtilbuddet udtrykker sine pædagogiske overvejelser, valg af pædagogiske

strategier og mål for den pædagogiske udvikling og praksis i relation til temaerne. Desuden er det et redskab, hvor der igennem udviklingsarbejdets processer arbejdes med dokumentation, læring, evaluering og perspektivering af den pædagogiske praksis. Med praksis- og læringsdokumentet skal der arbejdes i den pædagogiske praksis - og med den pædagogiske praksis. Dokumentet samler dagtilbuddets arbejde med pædagogiske læreplaner og børnemiljøvurderinger samt kommunens indsatser rettet mod børns læring og opvækst.

Personalet

Det er først og fremmest personalegrupperne i dagtilbuddene, det pædagogisk faglige fællesskab, der er den centrale udviklingsenhed i relation til udviklingsstrategien og det enkelte dagtilbud er den centrale ramme om den pædagogiske udvikling.

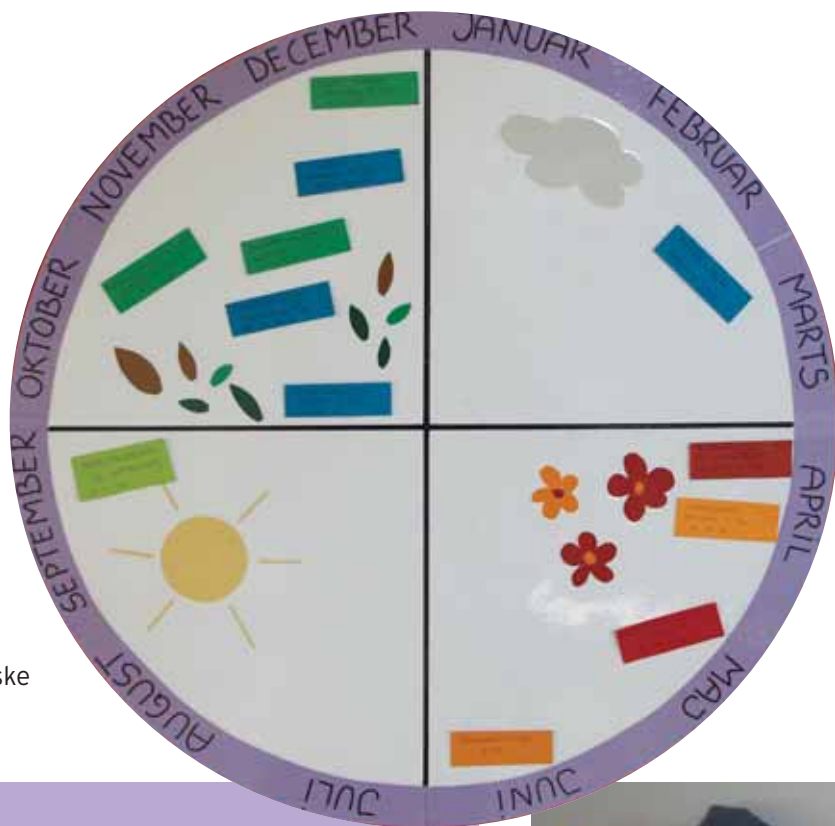
Temaer og tiltag for den pædagogiske udvikling

Der er udvalgt 11 temaer, som skal være omdrejningspunktet for arbejdet med udviklingsstrategien. Alle temaer er valgt ud fra, at de er centrale i børns læring og udvikling og er med til at understøtte

arbejdet både med at sikre den bedste kvalitet for børnene og med til at inddrage hverdags læringsperspektivet. Temaerne er udvalgt i tæt samarbejde med medarbejdere, ledere og områdeledere for dagtilbuddene i kommunen.

Det er det enkelte dagtilbud, der udfolder temaerne lokalt i sammenhæng med dagtilbuddets pædagogiske identitet, historie og tænkning.

Det enkelte dagtilbud skal beskrive, hvordan de seks områder fra lovgivningen om pædagogiske

Hverdagslæring

Når arbejdsredskabet benævnes praksis- og læringsdokument, er det for at understrege sammenhængen mellem den pædagogiske praksis og børnenes læring, og at udviklingsarbejdet handler om at udvikle den daglige praksis i et læringsperspektiv. I udviklingsstrategien anvendes begrebet hverdagslæring for at understrege, at læring forstås som et bredt læringsbegreb. Det betyder, at hele dagtilbuddets og barnets hverdagsliv ses i et læringsperspektiv, og at læring er mere end barnets udbytte af planlagte pædagogiske aktiviteter. Der er vigtige læreprocesser forbundet med barnets leg, samvær med andre og hverdagslivets gøremål og rutiner.

Med praksis- og læringsdokumentets beskrivelser, mål, dokumentation og evaluering af praksisfelter bliver hverdagslivet undersøgt og målsat i et hverdagslæringsperspektiv.

TEMAER

Børneperspektivet
Børns medindflydelse
Børnefællesskaber
Forældresamarbejdet
Børns legerum
Inklusion
Sprogindsatsen
Miljøpædagogik
Overgange i børns liv
Sundhed
Børn og it

Læring

Udviklingsstrategien indeholder en læringsforståelse, hvor læring dels er noget, der foregår i det enkelte barn (og den enkelte voksne), dels er noget, der foregår i læringsfællesskaber i hverdagen. Læring forstås forbundet med fællesskab, social praksis og sprog. Det er det enkelte barn (eller den enkelte voksne), der handler i hverdagslivet, hvis læring udfordres i aktiviteterne og i samværet. Ved at indgå i hverdagslivet og handle i fællesskaberne vil børns og voksnes deltagelse forandre aktiviteterne og samværet samtidig med, at aktiviteterne og samværet forandrer deltagerne.

læreplaner i dagtilbud: Sociale kompetencer, personlige kompetencer, natur og naturfænomener, sprog, krop og bevægelse og kulturelle udtryksformer og værdier indgår som en integreret del af udviklingsstrategiens valgte temaer og fremtræder i praksis. Institutionsafdelingen og Pædagogisk Center vil generelt medvirke til at understøtte aktiviteter, læringsforløb, lokale udviklingsprojekter og kompetenceudviklingstiltag, der kan inspirere til arbejdet med implementering af udviklingsstrategien. Konsulenterne vil medvirke til at igangsætte og udbrede erfaringsudveksling, videndeling, introducere pædagogiske udviklingsmetoder samt ajourføre og formidle ny forskning inden for feltet.

Børneperspektivet

TEMA

I arbejdet med små børn betyder børneperspektivet, at voksne har et ansvar for at forstå og sætte sig ind i de tanker og opfattelser, som barnet har om sit liv. Det er ikke kun pædagoger og forældre, der har intentioner med børnenes opdragelse, børnene har også selv idéer til, hvordan et godt børnehaveliv skal være, hvilket er væsentligt systematisk at sætte fokus på. I "Albertslundstrategien" betones barnets aktive medvirken i institutionerne: **"Barnet eller den unge skal ikke bare passivt rummes, men skal sikres mulighed for at være en aktiv medspiller i leg, læring og udvikling af sociale færdigheder"**. Det påpeges ligeledes i Dagtilbudslovens § 12, at børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages alt efter børnenes alder og modenhed. Børneperspektivet betyder, at børns oplevelser af deres hverdagsliv i dagtilbuddet skal indgå i beskrivelser, mål og evaluering af dagtilbuddets praksis.

TILTAG

- Dagtilbuddene skal i deres praksis- og læringsdokument beskrive, mål-sætte, dokumentere og evaluere arbejdet med børneperspektivet i praksis.
- Dagtilbuddene skal systematisere arbejdet inden for temaet og have fokus på, hvilke betingelser der kan medvirke til fortsat at tænke børne-nes perspektiv ind.
- Udviklingsarbejdet inden for temaet skal omhandle forståelse for og me-toder til at lære at foretage inter-views med børn, at inddrage børn, at forstå børns udtryksformer og give mulighed for at udveksle erfa-ringer med arbejdet.

... en aktiv medspiller i leg, læring og udvikling af sociale færdigheder ...

Børns medindflydelse

TEMA

Børnenes perspektiv og dermed indflydelse på egen hverdag er vigtig for deres læring og udvikling, ligesom det er vigtigt at følge op på deres idéer. I Albertslund Kommunes Børn og unge-politik betones dette i de syv værdier "individet i fællesskabet", hvor det er målsætningen at "sikre børn og unges medbestemmelse og demokratiske deltagelse i de fællesskaber, de indgår i".

I overensstemmelse med Børnekonventionen og Dagtilbudsloven skal dagtilbuddene systematisk arbejde med børns medindflydelse i forhold til børnenes hverdagsliv i dagtilbuddet. Børns medindflydelse skal tematiseres i relation til børns liv i og med fællesskaber, og børn skal tidligt have mulighed for at gøre sig erfaringer med demokratiske samværsformer.

... at sikre børn og unges medbestemmelse og demokratiske deltagelse i de fællesskaber, de indgår i ...

TILTAG

- Dagtilbuddene skal arbejde videre med fokus på børns medindflydelse og med udvikling af metoder til, hvordan arbejdet kan gøres på en systematisk og formaliseret måde.
- Dagtilbuddene skal igangsætte lokale udviklingsprojekter og læringsrum for erfaringsudveksling omkring børns medindflydelse. I praksis- og læringsdokumentet skal dette arbejde beskrives, målsættes, dokumenteres og evalueres.

Børnefællesskaber

TEMA

Børn og unge-politikken i Albertslund Kommune beskriver fællesskaber i et læringsperspektiv og arbejdet med børns relation til fællesskaber gennem målsætningerne:

- » "at skabe befordrende læringsmiljøer, hvor læringen og den sociale udvikling gensidigt støtter hinanden".
- » "at fremme det enkelte barns og den enkelte unges oplevelse af at være vigtig for fællesskabet - og af at fællesskabet er vigtigt for dem".

Fællesskaberne er en ressource for børns læreprocesser, da små børns læring forudsætter leg og læringsfællesskaber. Derfor har børns forhold til de fællesskaber, de indgår i, betydning for deres trivsel og identitetsdannelse. På den baggrund skal der systematisk være opmærksomhed på børnefællesskaber således, at praktikerne kan få begreber, redskaber og metoder til at styrke alle børns deltagelse i fællesskabet og sikre kvalitet i børnenes fællesskaber.

TILTAG

- Dagtilbuddene skal i deres praksis- og læringsdokument beskrive, mål-sætte, dokumentere og evaluere praksis for arbejdet med børnefællesskaber.
- Dagtilbuddene skal arbejde med at sætte fokus på betingelser for børnefællesskaber både i relation til de fysiske rammer og til pædagogiske tiltag. Erfaringer og viden skal formidles blandt dagtilbuddene, herunder beskrivelse af begreber, redskaber og metoder, der kan medvirke til at fremme arbejdet med at understøtte udviklingen af gode børnefællesskaber.

... at fremme det enkelte barns og den enkelte unges oplevelse af at være vigtig for fællesskabet ...

Forældresamarbejde – dialog og partnerskab

TEMA

I Albertslund Kommunes børn og unge-politik beskrives familie- og børnesynet samt aktørerne heri således: **”Kommunens indsats skal tage udgangspunkt i samklangen mellem forældre, barnet/den unge og de professionelle. Samarbejdet skal bygge på dialog og inddragelse af familien og barnet/den unge”.**

Det gode forældresamarbejde, som dagtilbuddene i Albertslund er kendt for, skal videreudvikles. I den sammenhæng skal børnenes udvikling forstås i tæt relation til de kontekster, som dagtilbuddet og hjemmet udgør. De voksne, der er omkring børnene, kan have ganske forskellige billeder af børnene, da de jo er sammen med dem i forskellige situationer. Forældre og det pædagogiske personale har en fælles interesse i børnenes fælles trivsel: Samarbejdet organiseres for børnenes skyld. Der skal i forældresamarbejdet fokuseres på, at samarbejdet mellem børns voksne foregår i dialog og i partnerskab omkring det at skabe trivsel, læring og udvikling for barnet.

Forældresamarbejdet skal være en ressource i det pædagogiske arbejde, og der skal eksperimenteres med at udvide formerne for forældresamarbejdet med metoder, der giver forældrene større indsigt i livet i dagtilbuddet, i børnenes fællesskaber og fælles aktiviteter.

TILTAG

- Dagtilbuddene skal i deres praksis- og læringsdokument beskrive, mål-sætte, dokumentere og evaluere for-ældresamarbejdets praksis.
- Udviklingsarbejde, der fremmer nye måder at inddrage forældre i insti-tutionens liv, vil blive en del af ud-viklingsstrategien med henblik på i højere grad at gøre forældresam-arbejdet til en ressource for det pædagogiske arbejde.
- Udviklingsprojekter skal igangsæt-tes i udvalgte institutioner, hvor der arbejdes med familiegrupper i dagtilbud, som det eksempelvis foregår på skoleområdet (familie-klasser).

...bygge på dialog og inddragelse af familien og barnet/den unge ...

Børns legerum

TEMA

Legen er betydningsfuld i forhold til barnets tilegnelse af sociale og kulturelle kompetencer, fordi legen som socialt og kulturelt fænomen handler om kommunikation, samvær, relationer og udfoldelse af kreativitet. Det er personalets opgave at forvalte hverdagslivet, så der er tid, rum og plads til, at børnene kan udfolde deres lege, gøre sig erfaringer med at organisere lege og danne legefællesskaber. Derfor skal dagtilbuddene fokusere på det, der sker i legen imellem børnene, på børnenes læreprocesser i legene og de voksnes understøttelse af kvalitet i børns legeprocesser og legerum. Ved at anvende begrebet børns legerum åbnes der for personalets opmærksomhed på fællesskab og læring i sammen-

hæng med børns lege. Børns legerum skal ses i relation til det kommunale indsatsområde inklusion, idet der fokuseres på at undgå eksklusionsprocesser i hverdagslivets leg og samvær i børnegrupperne, og idet legen kan understøtte arbejdet med inklusion.

Dagtilbudsloven formulerer i tråd med ovenstående, at dagtilbud skal fremme børns læring og udvikling af kompetencer gennem oplevelser, leg og pædagogisk tilrettelagte aktiviteter, der giver dem mulighed for fordybelse, udforskning og erfaring. Tillige siger loven, at den pædagogiske læreplan skal give rum for leg, læring og udvikling af børn i dagtilbud.

... så der er tid rum og plads til at børnene kan udfolde deres lege ...

TILTAG

- Dagtilbuddene skal i deres praksis- og læringsdokument beskrive, mål-sætte, dokumentere og evaluere arbejdet med børns legerum og praksis.

Inklusion

TEMA

Børns deltagelse i fællesskaber er afgørende for deres udvikling og trivsel. Derfor skal inklusion være et omdrejningspunkt i arbejdet med den pædagogiske praksis. Arbejdet med inklusion bygger på et kontekst- og ressourcaperspektiv, hvor der er fokus på fællesskabet og børnenes ressourcer. Albertslundstrategien sætter mål for arbejdet med inklusion:

- » Albertslund vil være kendt for, at vi er førende med inklusion af sårbare børn, som har brug for særlig støtte og opmærksomhed.
- » Formålet er at undgå, at disse børn udstødes fra fællesskabet i en tidlig alder, og at lære andre børn om mangfoldigheden i børns vilkår.
- » Alle skal opleve at være værdifulde for fællesskabet, og at fællesskabet er værdifuldt for dem.

Inklusionsarbejdet i Albertslund fokuserer på, at det er gennem deltagelse i fællesskabet i hverdagens

Inklusion betyder et perspektivskifte fra individ til system

Inklusion betyder at medregne. Inklusion indbefatter, at der arbejdes med et perspektivskifte fra individ til system, der bestræber sig på at være optimalt for alle børn. Inkluderende institutioner eller inkluderende pædagogik fokuserer på, hvordan der kan udvikles støttende læringsmiljøer, som inkluderer og imødekommer alles behov. I sådan en forståelse bliver inklusion et almenpædagogisk anliggende og ikke i så høj grad som tidligere et special- eller socialpædagogisk.

sammenhænge, at barnet udvikler sig og lærer. Der skal arbejdes med en bred vifte af muligheder, hvori børnene kan opsøge, komme i kontakt med og deltage i differentierede lege- og læringsfællesskaber, ud fra en betragtning om, at jo mere differentierede fællesskaberne er, jo større mulighed er der for, at alle får mulighed for at deltage og være en aktiv deltager i fællesskabet.

TILTAG

- Institutionerne skal i deres praksis- og læringsdokument beskrive, mål-sætte, dokumentere og evaluere deres lokale arbejde med inklusion i praksis.
- Det er et mål for arbejdet med inklusion, at arbejdet i de enkelte dagtilbud indgår i et fælles kommunalt udviklingsarbejde, hvor der udarbejdes en kommunal definition af, hvad der forstås ved inklusionsarbejde i Albertslund og hvilke metoder, læringsmiljøer og praksisfelter, der understøtter og fremmer inklusionsarbejdet bedst i Albertslund.

Sprogindsatsen

TEMA

At mestre sproget har stor betydning for børnenes legekompeter, læring og udvikling i dagtilbuddet og i skolen og for børnenes fremtidsmuligheder og livschancer. Derfor er arbejdet med børns sprogudvikling et centralt indsatsområde i dagtilbuddene i Albertslund Kommune.

Arbejdet med tre års sprogvurderinger, individuelle handleplaner og TRAS er under implementering.

Fremadrettet skal dagtilbuddene fokusere på deres daglige sprogpraksis, sprogpædagogiske lærings-

TRAS: Tidlig Registrering Af Sprogudvikling.
Et materiale, der understøtter personalets arbejde med at følge en tidlig indsats i forhold til det enkelte barns vanskeligheder og udfordringer i sprogudviklingen.

miljøer og inddragelse af børn med sprogvanskeligheder i børnefællesskaberne, så der arbejdes med kvalitet i sprogindsatsen på flere niveauer, som gensidigt understøtter praksis i den samlede sprogindsats.

De overordnede niveauer i sprogindsatsen er:

TILTAG

- Dagtilbuddene skal i deres praksis- og læringsdokument med reference til sprog og læsehandlingsplanen, beskrive, målsætte, dokumentere og evaluere deres lokale arbejde med sprogindsatsen.

Med udgangspunkt i Albertslund Kommunes sprog og læsehandlingsplan skal dagtilbuddene arbejde med tre indsatser:

- » En generel opmærksomhed på fællesskaber og læringsmiljøer, der omkranser børnenes aktiviteter, samvær og leg i hverdagen. Herunder børnenes kropslige aktiviteter, både inde og udendørs.
- » Arbejde med børns fortælle- og tegnekompetence, dialogiske læreprocesser og tidlige skriftsprogstilgængelse - fra fagtesange for de mindste børn, over dialogisk oplæsning og fortælling til temalege, som indeholder elementer af skriftsproglige aktiviteter med tegning, skilte, legeskrivning m.m. for større børn.
- » Fortsat opmærksomhed på udfordringerne i børns andetsprogsudvikling, dels i forhold til vurdering og sprogstimulering af det enkelte tosprogede

barns sprog, dels i et integrations- og deltagelsesperspektiv i relation til børnefællesskaber som læringsfællesskaber for leg, samspil, kommunikative færdigheder og sprog.

Desuden skal et særligt fokus rettes mod forældre-samarbejdet, hvor sproget kan have betydning for samarbejdet. I udviklingsperioden skal der undersøges mulige tilgange til at skabe dialog og partnerskab med forældre, hvor sproget kan have betydning for samarbejdet.

Fælles for indsatserne er, at der skal rettes en tidlig og særlig opmærksomhed på de børn, som ikke selv er opsøgende eller viser umiddelbar interesse for at udfolde fortællinger, sproglege, tegninger, legeskrivning m.m., da erfaringer med disse aktiviteter hænger sammen med udviklingen af barnets læse- og skrivefærdigheder på længere sigt.

Miljøpædagogik

TEMA

Miljø er et indsatsområde i dagtilbuddene i Albertslund, sådan som det generelt er i Albertslund Kommune. Dagtilbuddet har tillige en særlig miljøpædagogisk opgave, som består i, at børnene får erfaringer med miljø, natur og naturfænomener. Børnene skal i dagtilbuddet være og deltage i sammenhænge, hvor miljø og klima er reflekteret og indgår i organiseringen af hverdagen, så det miljøpædagogiske perspektiv indgår som et aspekt i den pædagogiske praksis.

... at børnene får erfaringer med miljø, natur og naturfænomener ...

TILTAG

- Dagtilbuddene skal i deres praksis- og læringsdokument beskrive, mål-sætte, dokumentere og evaluere deres lokale miljøpædagogiske arbejde og praksis.
- Pædagogisk Center Albertslund understøtter med overordnet miljøpædagogiske overvejelser og metoder samt med formidling og er ansvarlig for at udvikle miljøpolitisk praksis samt sikre kvalitet.
- Halvårlige møder mellem de miljøansvarlige i kommunen er en del af denne understøttelse. Form og indhold på miljømøderne vil have et forskelligt afsæt, så information, idé- og erfaringsudveksling samt arbejdet i forhold til miljøledelsessystemet tilgodeses.

Overgange i børns liv

TEMA

Det er en udfordrende opgave for et barn at skifte udviklingsmiljø såvel fra hjem til dagtilbud som fra dagtilbud til skole. Det enkelte dagtilbud skal i samarbejde med fritidshjem, SFO'er og skoler sikre en koordineret indsats mellem pædagoger, lærere og forældre med tydelighed over for de involveredes roller og opgaver med barnets overgang.

Hvert enkelt dagtilbud skal have en plan for overgangene i børns liv, som dels indeholder et samarbejds- perspektiv i forhold til de professionelle indbyrdes og de professionelle og forældrene, dels indeholder et barneperspektiv, hvor der tages hensyn til barnets oplevelse af overgangen og skiftet.

Der skal ligeledes fokuseres på at udvikle metoder i forhold til overgangene fra hjem til vuggestue/dagpleje og fra vuggestue/dagpleje til børnehave.

Det strategiske udgangspunkt for arbejdet med overgang fra dagtilbud til fritidshjem, SFO og skole skal være:

- » **Barnets perspektiv på oplevelsen af at skifte livs- omstændighed.**

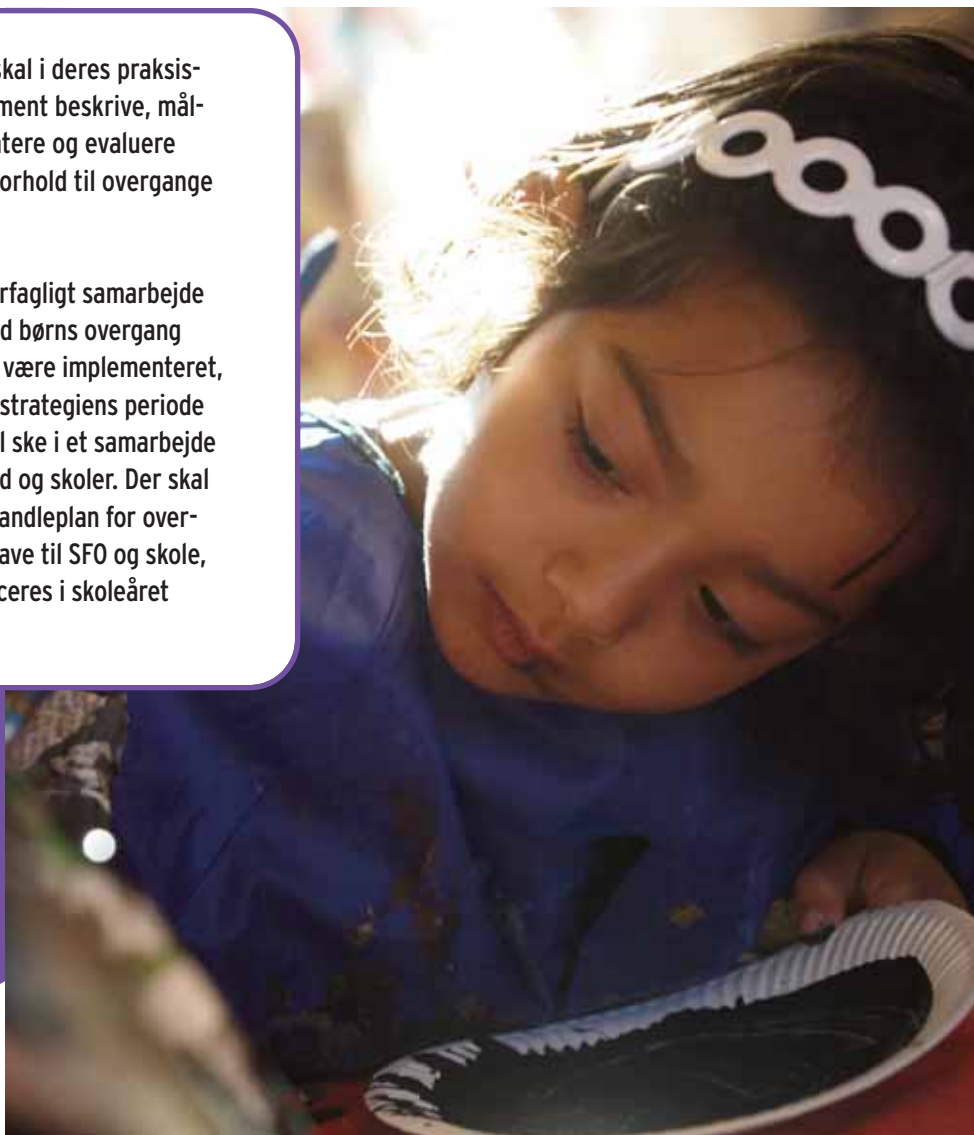
- » **Det identitetsmæssige perspektiv på overgangen.**

- » **Sproglig udvikling.**

Med hensyn til overgangen fra børnehave til skole har Albertslund Kommune den udfordring, at det enkelte dagtilbud afgiver børn til flere skoler, SFO'er og fritidshjem. Denne udfordring peger på behovet for af en fælles kommunal metodisk ramme for overgangen.

TILTAG

- Dagtilbuddene skal i deres praksis- og læringsdokument beskrive, mål-sætte, dokumentere og evaluere deres praksis i forhold til overgange i børns liv.
- Koncept for tværfagligt samarbejde i forbindelse med børns overgang skal udvikles og være implementeret, inden udviklingsstrategiens periode udløber. Det skal ske i et samarbejde mellem dagtilbud og skoler. Der skal udarbejdes en handleplan for overgang fra børnehave til SFO og skole, der skal introduceres i skoleåret 2011/12.

Hvert enkelt dagtilbud skal have en plan for overgangene i børns liv ...

Sundhed

TEMA

I Albertslundstrategien indgår det, at kommunen ønsker at tage medansvar for at skabe rammerne om "det sunde liv". Sund kost og fysisk aktivitet er to væsentlige aspekter i Albertslund Kommunes dagtilbud. Derfor skal det fastholdes, at børnene får økologisk kost i alle dagtilbud, og at der fortsat arbejdes på at skabe fysiske rammer omkring børnene, som understøtter et sundt liv i bevægelse, både inde og udendørs. Deltagelse i fællesskaber og betydningsfulde relationer til andre børn og voksne har også stor betydning for barnets sundhed.

Det enkelte dagtilbud har tillige en særlig sundhedspædagogisk opgave, som består i, at børnene får erfaringer med aktiviteter, som understøtter udviklingen af kropslige færdigheder og styrker deres bevægelighed samt bidrager til en positiv oplevelse af en aktiv livsstil. Børnene skal i dagtilbuddet være og deltage i sammenhænge, hvor sundhed og bevægelse er reflekteret og indgår i organiseringen af hverdagen, så det sundhedspædagogiske perspektiv indgår som et aspekt ved den pædagogiske praksis og i relation til børnenes hverdagsliv.

TILTAG

- Dagtilbuddene skal i deres praksis- og læringsdokument beskrive, mål-sætte, dokumentere og evaluere deres lokale sundhedspædagogiske arbejde og praksis.

*... at børnene får
økologisk kost
i alle dagtilbud ...*

Børn, it og medier

TEMA

Børn i Albertslund Kommune skal opnå færdigheder med it og medier på linje med andre traditionelle kulturteknikker, f.eks. tegning og værkstedsaktiviteter og kropslige udtryksformer som rytmik og dans.

It og medier skal opfattes som redskaber på linje med andre teknikker og kulturelle udtryksmidler, som kan bruges af børnene og børn og voksne i forbindelse med udfoldelse af lege og aktiviteter. Erfaringer med it og medier kan understøtte kreative, innovative og legende processer i børnenes leg og aktivitet. It og medier kan eksempelvis understøtte konstruktionslege og børns udfoldelse af fortællinger, eksempelvis i form af sørøver- og skattekortlege. Sanglege i fællesskab for mindre børn i vuggestuealderen kan understøttes af it og medier og eksempelvis åbne for børnenes inddragelse i valg og udfoldelse af sange og sanglege.

Inddragelse af it og medier i arbejdet med børnene skal bygge på, at redskaberne udvider muligheder for børnenes leg og læring i fællesskaber. Samtidig skal inddragelsen af redskaberne tage højde for småbørns kropslige udfoldelse i forbindelse med leg og aktivitet. Fokus skal være på at inddrage it og medier i hverdagslivets pædagogiske aktiviteter og leg.

TILTAG

- I sammenhæng med handleplanen for it og medier for børn i dagtilbud og skole skal der i perioden foregå pilotprojekter i enkelte udvalgte dagtilbud med det formål at skabe pædagogiske og metodiske erfaringer, der kan fremme inddragelsen af it og medier med mere klassiske småbørnspædagogiske og fællesskabsorienterede aktiviteter.
- Viden og erfaringer fra pilotprojekterne skal anvendes til at udbrede it og medier som understøttende redskaber for aktiviteter og leg i den pædagogiske praksis i Albertslund Kommunes dagtilbud.

Tilsyn

Det pædagogiske tilsyn skal sikre, at Albertslund Kommune efterlever sin lovgivningsmæssige tilsynsforpligtelse og de lokale politiske beslutninger og indsatsområder. Tilsynet vil tage afsæt i praksis- og læringsdokumentet og udviklingsstrategiens temaer for derigennem at synliggøre, hvordan der arbejdes med det pædagogiske udviklingsarbejde i det enkelte tilbud.

Tilsynet vil afspejle, hvordan der målsættes, reflekteres, dokumenteres og evalueres ud fra hvert enkelt dagtilbuds særkende og dermed tydeliggøre det enkelte dagtilbuds læringsmiljøer og pædagogiske praksis. Dette vil åbne for mulig videndeling og faglige refleksioner på tværs af områder og dagtilbud og derved være medskabende af innovative processer og nye læringsforståelser.

Tilsynet skal derved rumme det enkelte dagtilbud og dets særkende, samtidig med at det skaber et samlet overblik på dagtilbudsområdet ved at åbne for sammenlignelighed inden for udviklingsstrategiens ramme og temaer.

Tilsynet skal fremadrettet tænkes på tværs af hele kommunens børneområde og fremover bidrage til en dialogbaseret kontrolfunktion og et fælles afsæt for videndeling og erfaringsopsamling.

... et fælles afsæt for videndeling og erfaringsopsamling ...

TILTAG

- Med baggrund i tidligere erfaringer udvikles et tilsynskoncept for det pædagogiske tilsyn. Tilsynskonceptet tager udgangspunkt i dagtilbuddenes arbejde med praksis- og læringsdokumentet.

Del 2 Praxis- og læringsdokument

Dagtilbuddene i Albertslund Kommune skal fremover samle deres pædagogiske overvejelser med beskrivelser af indhold og mål, dokumentation og evaluering i et nyt arbejdsredskab, et praksis- og læringsdokument. Dokumentet tjener først og fremmest som et **internt fagligt pædagogisk arbejds- og udviklingsredskab**, men også som **dokumentation** for pædagogikken og arbejdet med mål for og **evaluering** af det pædagogiske udviklingsarbejde. Ud fra et samlet ønske om at skabe sammenhæng og helhed i dagtilbuddenes pædagogiske arbejde og udvikling samles den pædagogiske læreplan og børnemiljøvurderingen, så hvert enkelt dagtilbud forener sit pædagogisk strategiske, beskrivende og målsættende arbejde i ét samlet dokument. Med udgangspunkt i børnene og forældresamarbejdet samles på denne måde alt beskrivende og målsættende arbejde, der vedrører det pædagogiske arbejde i dagtilbuddet.

Dokumentet bliver et helt centralt omdrejningspunkt for hvert enkelt dagtilbuds arbejde med pædagogikken og den pædagogiske udvikling, ligesom arbejds-

redskabet har en central placering i udviklingsstrategien som redskab for synliggørelse, dialog, videndeling og sammenlignelighed.

Synliggørelse og dialog

Praxis- og læringsdokumentet synliggør og åbner op for en dialog om pædagogikken og den pædagogiske udvikling i dagtilbuddet for omverdenen, for forældre og forældrebestyrelse samt for dialog med forvaltning, borgere og andre interessenter.

Videndeling

Samtidig åbnes der for en dialog på tværs af dagtilbuddene, som i arbejdet med praksis- og læringsdokumentet får mulighed for at se, undersøge og være i dialog med andre dagtilbud om deres pædagogik og pædagogiske udviklingsarbejde.

Sammenlignelighed

Med praksis- og læringsdokumentet er det målet at skabe et redskab, som præsenterer det enkelte dagtilbuds pædagogiske identitet i dens kombination af en pædagogisk historie og tænkning, der har præget

dagtilbuddet, og de aktuelle udviklingstendenser, som dagtilbuddet arbejder med. Dagtilbuddene i Albertslund Kommune er karakteriseret af mangfoldighed og forskellighed. Med dokumentet skal der udvikles et redskab, hvor denne mangfoldighed kan beskrives, og hvor der samtidig arbejdes med fælles temaer, som kan udfoldes forskelligt. Sammenligneligheden gør, at praksis- og læringsdokumentet fremadrettet udgør det centrale dokument i forhold til tilsyn.

TILTAG

- Fra 2010-2014 skal det enkelte dagtilbud opbygge og udvikle sit dokument, dvs. sine beskrivelser af mål, dokumentation og evaluering på en måde, som kommer bredt rundt om det enkelte dagtilbuds praksis. Dertil skal det enkelte dagtilbuds pædagogiske overvejelser af pædagogisk teoretisk karakter beskrives. Det gælder synet på børn, børns læring og inklusion samt personalets rolle, herunder arbejdet med faglig refleksion og feedback-kultur. På den måde beskriver dokumentet dagtilbuddets egen pædagogik gennem det pædagogiske teoretiske afsæt og den pædagogiske praksis, som den fremtræder i dagligdagen.
- Børne- og Ungeforvaltningen vil i projektperioden løbende pege på temaer i strategien, som vil være obligatoriske ud fra politiske indsatsområder.

...som redskab for synliggørelse, dialog, videndeling og sammenlignelighed...

Indhold, dokumentation og evaluering af det pædagogiske udviklingsarbejde

Mangfoldighed skal prioriteres i arbejdet med pædagogisk udvikling, hvilket betyder, at den konkrete og lokale pædagogiske udvikling skal tage udgangspunkt i den lokale pædagogiske identitet, historie og tænkning. Mål for det pædagogiske relationsarbejde og den pædagogiske praksis skal lokalt være i over-

ensstemmelse med lokale behov og i dialog med brugerne, dvs. børn og forældre, hvilket understøttes af Albertslundværdiernes vægtning af begrebet "det professionelle råderum".

Virksomhedsplan

Arbejdet med virksomhedsplanen skal fremover være på områdeniveau. Virksomhedsplanen vil her-

efter beskrive lederniveauets kerneydelse, dvs. de strategiske, udviklingsmæssige og ledelsesmæssige overvejelser og mål både for lederkollegiet og områ-
det samlet.

Praksisfelter i arbejdet med praksis- og læringsdokument

Med afsæt i den pædagogiske praksis og arbejdet med børnenes relationer og fællesskaber, skal der strategisk arbejdes med mål, dokumentation og evaluering med fokus på at kvalificere og kvalitetsudvikle de læringsmiljøer, der omgiver børnene og de læringsfællesskaber, som børnene er en del af. For at tilgodese en faglig og systematisk tilgang til dette arbejde skal praksis beskrives og målsættes med baggrund i afgrænsede praksisfelter. Et praksisfelt er et udsnit af den pædagogiske praksis. Et udsnit, der enten kan afgrænses rumligt (som f.eks. legepladsen, garderoben, pudrummet), aktivitetsmæssigt (som f.eks. frokost, rytmik, ture ud af huset) eller tematisk (som f.eks. aflevering om morgenen, leg, inklusion eller forældresamarbejdet). Det vil sige, at praksisfeltets læringsmiljø dokumenteres igennem en praksisnær beskrivelse eller en fortælling som et eksemplarisk udsnit af læringsmiljøet og læringsfællesskabet. Med udgangspunkt i beskrivelsen udformes arbejdet som et udviklingsarbejde med mål, tiltag, handlinger og evaluering. Udviklingsarbejdet skal udfoldes, så det indeholder et læringsperspektiv og et børneperspektiv.

*...skal udfoldes,
så det indeholder et
læringsperspektiv og et
børneperspektiv...*

Dokumentation, evaluering og praksisfortællinger

Med praksis- og læringsdokumentet, kan dagtilbudslovens krav om dokumentation og evaluering foretages med en bred vifte af metoder. Afsættet i relationer og den pædagogiske praksis betyder dog, at metoderne skal være egnede til at dokumentere og evaluere. Dertil skal de valgte metoder opfylde det krav, at de anvendes som udgangspunkt for faglige refleksioner om praksis i personalegruppen. Et eksempel på en sådan metode er praksisfortællinger, der dokumenterer praksis i et hverdagslæringsperspektiv med relationerne som omdrejningspunkt, og som udgør datamateriale til evaluering af og faglig refleksion om praksis. Dokumentation og evaluering skal beskrives i praksis- og læringsdokumentet og metoderne skal begrundes fagligt.

PRAKSIS- OG LÆRINGSKORT

- ramme om institutionens pædagogiske arbejde med pædagogisk læreplan og børnemiljøvurderinger

IDÉ TIL INDHOLDSDISPONERING

Institutionens børne- og læringssyn

Herunder beskrivelse af institutionens overvejelser om temaer fra udviklingsstrategien, f.eks.:

- Børnefællesskaber og deltagelse
- Inklusion og rummelighed
- Børnenes indflydelse og medbestemmelse

Indholdsbeskrivelser, mål og udviklingstiltag samt dokumentation og evaluering af daginstitutionens væsentligste praksisfelter:

Dagligdagens rutiner

Eksempler på praksisfelter:

- Modtagelse af børnene om morgenen
- Garderoben
- Frokost
- Puslerummet

Pædagogiske aktiviteter

Eksempler på praksisfelter

- Rytmik
- Samling
- Dialogisk oplæsning, tegning og "skrivning"
- Tur

Børnekultur; børnenes indbyrdes leg og samvær
Eksempler på praksisfelter

- Stuen
- Dukkekrogen
- Puderummet
- Legepladsen

Organisatoriske praksisfelter

Overgange i børns liv

Eksempler på praksisfelter

- Modtagelse af nye børn i vuggestuen
- Overgang fra vuggestue og børnehave
- Overgang fra børnehave til SFO/frit.hj./skole

Andre eksempler på organisatoriske praksisfelter: Sprogindsatsen, Forældresamarbejdet, Børn og it, Miljøpædagogik og Sundhed.

Praksisfortælling, som metodisk tilgang til fokus på praksis og en innovativ tilgang til pædagogisk arbejde

En beskrivelse eller en fortælling om børns læreprocesser afføder overvejelser om, hvordan denne konkrete viden om børns læring kan bruges i nye situationer og skabe mål for praksis. Denne produktion og dokumentation af viden afføder ny praksis i en fremadrettet evaluerende proces. Dette arbejde med mål, dokumentation og evaluering indeholder en innovativ tilgang til pædagogisk arbejde med læring og læringsmiljøer.

Den faglige refleksionsproces er omdrejningspunktet for arbejdet med mål, dokumentation, evaluering og pædagogisk arbejde. Samtidig åbner beskrivelsen eller fortællingen op for konkret viden om barnet, som pædagogen bruger i sit videre arbejde med barnets trivsel, læring og udvikling.

Praksisfortællinger som et metodisk eksempel

Praksisfortællinger vil være en af de metoder, som kan tages i anvendelse i de lokale udviklingsarbejder og de pædagogiske refleksioner i personalegruppen. At indfange, beskrive og dokumentere pædagogisk praksis kan være svært, idet det kan være vanskeligt at fortælle om den komplekse sammensatte praksis, man selv er en del af. Det kan være svært for pædagogerne at beskrive deres egne handlingers indvirkning på den konkrete praksis samtidig med, at vedkommende er i bevægelse.

I arbejdet med praksisfortællinger får medarbejderne en mulighed for at træde ud af hverdagslivets handlinger for at kunne arbejde med en reflekteret beskrivelse af de pædagogiske interaktioner, de ser og selv er en del af. Formålet med at arbejde med fortællinger er at give fortælleren mulighed for at skifte position og derved mulighed for at opnå ny

erkendelse og ny viden om den pædagogiske praksis for derigennem at kunne se nye handlemuligheder og skabe mål for en ny praksis.

Praksisfortællinger kan bruges som et redskab til systematisk at reflektere over den pædagogiske praksis. De kan bruges som dokumentation i forældresamarbejdet og som dokumentation for, hvordan den konkrete pædagogiske praksis understøtter arbejdet med de pædagogiske læreplaner. Fortællingerne kan ligeledes understøtte arbejdet med inklusion og arbejdet med børn med særlige behov, idet der systematisk og skriftligt kan arbejdes med at se børnenes ressourcer.

Praksisfortællinger

Praksisfortællinger er fortællinger om praksis, fortalt af praktikere. Praksisfortællinger er derfor personalets fortællinger ... de fortællendes ud fra den professionelle perspektiv, for at nogen skal blive klogere på praksis.

- Kurser i brugen af praksisfortællinger og andre relevante metoder.
- Mulighed for konsulentbistand til at arbejde lokalt i den enkelte institution med udviklingsprojekter, der sætter fokus på arbejdet med praksisfortællinger.

Del 3 Ledelse og medarbejdere

De pædagogiske medarbejdere og deres kompetencer er den afgørende ressource i arbejdet med 0-5 års børns trivsel, læring og udvikling. Kvalitet i kompetenceudvikling og gode vilkår for at udfolde kompetencer har ikke alene indflydelse på den pædagogiske kvalitet, men også på medarbejdernes trivsel i arbejdslivet, på arbejdspladsen og betydning for fastholdelse af medarbejderne og rekruttering af nye medarbejdere.

Det er ledelse, der er omdrejningspunktet for den gode arbejdsplads med medarbejdertrivsel og kvalitet i den pædagogiske praksis. Derved har betingelserne for at videreudvikle og udfolde lederfaglighed afgørende betydning for kvaliteten af børns læring og opvækst i dagtilbud.

Lederfaglighed

Udviklingen af det lederfaglige arbejde tager udgangspunkt i Albertslundværdierne for ledelse og forpligtigende dialogstyring og de processer, som eksisterer og er aftalt mellem lederne inden for dagtilbudsområdet. Den lokale lederuddannelse er omdrejningspunkt i udviklingen af lederfagligheden. Den centrale fælles ledelsesopgave i perioden er at omsætte udviklingsstrategiens intentioner til handlinger og pædagogisk praksis. Opgavefordelingen omkring den pædagogiske udvikling skal ske i samarbejde med medarbejderne, så delegering af ansvar og kompetence er en naturlig del af samspillet. Det er en ledelsesopgave at skabe ejerskab til de pædagogiske udviklingsprocesser, at motivere og organisere til fælles målrettet handling i en balance mellem nytænkning og stabilitet.

Udfoldelsen af lederfaglighed foregår på tre strukturelle niveauer:

- » Første niveau er i de enkelte områder, hvor lederne indgår i et forpligtigende lederfællesskab. På dette niveau skal der fremover arbejdes med en fælles virksomhedsplan for området, som indeholder en beskrivelse af organiseringen af det forpligtigende lederfællesskab i området samt strategi og indsats som beskrevet i konceptet for virksomhedsplaner i Albertslund Kommune. Desuden har lederne på dette niveau ansvar for at igangsætte processer i relation til udviklingsstrategien.
- » På andet niveau er lederne del af den samlede ledergruppe inden for dagtilbudsområdet i Albertslund Kommune og udfolder f.eks. samlede ledelsesmæssige strategier i forhold til temaerne i udviklingsstrategien.
- » På tredje niveau er lederne en del af den samlede "kommunale familie" af ledere og forventes at tage ansvar for og handle som en del af den samlede ledelse i Albertslund Kommune.

I forhold til lederrekruttering skal der være fokus på medarbejdere med kompetencer og ønsker for en le-

TILTAG

- Lederuddannelsen skal udvikles i forhold til forventninger og krav på baggrund af kortlægning af kompetencer.
- Lederudviklingstiltag skal understøtte udviklingsstrategien.
- Førlederforløb.

derkarriere. Souschefer, stedfortrædere og praktikvejledere er eksempler på medarbejdere med voksenpædagogiske interesser og kompetencer. For disse medarbejdere skal der være tilbud om egentlige læringsforløb med fokus på lederfunktionen og ledelsesprocesser.

Pædagogisk faglighed

Der skal fokuseres på, at der er bredde i de faglige kompetencer, som er til rådighed i hhv. det enkelte dagtilbud og i området i forhold til de temaer, der arbejdes med i relation til den pædagogiske udvikling. På områdeniveau skal kompetencer kortlægges som udgangspunkt for en samlet plan i området. Planen

Det er ledelse, der er omdrejningspunktet for den gode arbejdsplads...

TILTAG

- Plan for de faglige kompetencer for medarbejdere og ledere som en del af arbejdet med virksomhedsplanen i 2012 på områdeniveau.
- Plan for kompetenceudvikling i den enkelte institution med udgangspunkt i den pædagogiske udvikling.

kan eksempelvis indeholde vedligeholdelses-, rekrutterings- og/eller kompetenceudviklingstiltag. Der skal arbejdes med strategi for videndeling, og der kan arbejdes med erfaringsudveksling på tværs af dagtilbud og med projektorganisering inden for området som en del af at skabe bredde og bæredygtighed omkring faglige kompetencer. Endvidere kan der indgå overvejelser omkring behov for specialisering af medarbejdere med særlige kompetencer og opgaver.

Kompetenceudvikling

Medarbejdere på alle niveauer tilbydes og forventes at indgå i kompetenceudvikling og udviklingsarbejde. Indholdet i kompetenceudviklingen skal først og fremmest afspejle temaerne for den pædagogiske udvikling. Kompetenceudviklingsplanen skal indeholde en bred vifte af forskellige former for tiltag, fra traditionelle kursusforløb over læringsforløb i tilknytning til praksis til projektarbejde og pædagogisk udviklingsarbejde. Kompetenceudviklingsaktiviteter skal tilrettelægges ud fra betragtninger over den enkelte medarbejders kompetenceudvikling og personalegruppens fælles kompetenceudvikling.

Kompetenceudviklingsstrategien har fire overordnede afsætt:

1. Kompetenceudvikling i relation til praksisfællesskaber/personalegrupper

Når det er muligt og hensigtsmæssigt, skal kompetenceudvikling foretages tæt på praksis og i praksisfællesskaber. Personalegruppen i det enkelte dagtilbud er en central enhed i kompetenceudviklingen. Derfor skal der fokuseres på at skabe rum for fælles kompetenceudvikling. Mange forskellige modeller kan indgå.

2. Den individuelle kompetenceudvikling

Der skal fortsat være muligheder for den individuelle kompetenceudvikling:

Fra det korte praksisnære kursus til længerevarende forløb, eksempelvis i forbindelse med AMU for pædagogiske assistenter, pædagogmedhjælpere og dagplejere og diplommoduler for pædagoger og ledere.

3. Videndeling/erfaringsudveksling

Videndeling og erfaringsudveksling inden for området skal spille en rolle i en samlet kompetenceudviklingsstrategi. Områdeledelsen hhv. netværksledelsen skal i forbindelse med arbejdet med virksomhedsplanen arbejde med en strategi for videndeling og erfaringsudveksling inden for området. De pædagogiske udviklingskonsulenter har i samarbejde med områdelederne og netværksrepræsentanterne en opgave i at formidle viden og erfaringer på tværs af områderne.

4. Rum for fælles faglige refleksionsprocesser

For at understøtte temaerne i den pædagogiske udvikling skal der være kvalitet i fælles processer, hvor der reflekteres over praksis, og hvor praksis giver anledning til læring i praksisfællesskaberne. Det er en ledelsesmæssig opgave at organisere og skabe kvalitet i og rum for fælles faglige refleksionsprocesser. Dette fokus skal ses i tæt tilknytning til arbejdet med praksis- og læringsdokumentet og som det sted, hvor det innovative pædagogiske arbejde har sit udspring.

TILTAG

- **Kompetenceudviklingsplanen er ryggraden i introduktion og implementering af udviklingsstrategiens temaer og indsatser.**

Samarbejde mellem medarbejdergrupperne

I perioden skal der være fokus på opgavefordelingen og samarbejdet mellem medarbejdergrupperne. Pædagogen har en nøglefunktion i denne sammenhæng. Det betyder, at der skal være et særligt fokus på pædagogrollen og pædagogens funktion i relation

til øvrige pædagogiske medarbejdergrupper, herunder pædagogens funktioner på stuen eller i teamet, i samarbejdet med pædagogmedhjælpere, pædagogiske assistenter o.a. Pædagogmedhjælpernes og de pædagogiske assistenters opgaver skal medtænkes og beskrives.

TILTAG

- Beskrivelse af og udviklingsplan for pædagogens rolle og funktion, herunder opgaver i relation til øvrige medarbejdergrupper indenfor 0-5 års området i Albertslund Kommune.
- Beskrivelse af og udviklingsplan for pædagogiske assistenters og pædagogmedhjælpernes rolle og funktion.

Nye medarbejdere

For nye medarbejdere i Albertslund Kommunes dagtilbud skal der være tydelighed i arbejdet med udviklingsstrategiens temaer og for aktuelle pædagogiske indsatser og den organisering, som understøtter opgaverne.

TILTAG

- Forvaltningen udarbejder introprogram for ledere, og den enkelte institution udarbejder introprogram for medarbejdere.
- Introduktionskursus for nye medarbejdere i dagtilbuddene om udviklingsstrategiens pædagogiske temaer og indsatser.

Profilering

Strategien for den pædagogiske udvikling og arbejdet med kompetenceudvikling skal profileres bredt i offentligheden og i særdeleshed i relevante faglige miljøer. Målet er at skabe kendskab til dagtilbudsområdet i Albertslund med fokus på kvaliteten i det pædagogiske arbejde med børnene og som en attraktiv og udviklende arbejdsplads for personalet.

TILTAG

- Halvårlig publikation, som formidler temaer, indsatser og resultater fra dagtilbuddenes arbejde med udviklingsstrategien.

Institutionsstruktur og -størrelser

Den fremtidige struktur på dagtilbudsområdet i Albertslund Kommune skal løbende tilpasses med henblik på at imødekomme de fremtidige udfordringer og stadig større kompleksitet på området, eksempelvis om ledelsesmæssige, pædagogiske, personalemæssige og økonomiske forhold.

I forbindelse med renovering, nybygning og andre bygningsmæssige ændringer sigtes mod institutioner med en minimumsnormering på 80 enheder. Formålet er at opnå en større fleksibilitet i arbejdets tilrettelæggelse og øge mulighederne for videndeling, for faglig sparring og udvikling. Størrelsen vurderes samtidig at mindske institutionernes sårbarhed. Ledelses- og områdestrukturen skal tilpasses til, at bygningsstrukturen udvikles.

TILTAG

- Der vil være opmærksomhed på mulighederne for at udvide eller sammenlægge mindre institutioner ved at etablere fælles ledelse i forbindelse med stillingsledighed og andre væsentlige ændringer. I forbindelse hermed skal ledelses- og områdestrukturen løbende vurderes.

Del 4 Fysiske rammer

Sammenhæng mellem rum og den pædagogiske kerneydelse

Albertslund Kommune ønsker at udvikle bygningsmassen ud fra en helhedstankegang, der tager udgangspunkt i kommunens mål og visioner, kommunens faciliteter og brugernes behov. Mange af bygningerne kræver en generel modernisering, der ikke kun handler om det bygningsfysiske, men i lige så høj grad om det pædagogiske arbejde. Målet er at udvikle bygningerne, så faciliteterne på bedste vis understøtter kerneydelsen. Visionen er at skabe pædagogisk, økonomisk, personalemæssigt og miljø-mæssigt bæredygtige institutioner.

Institutionens rum danner rammen om børnenes hverdag og om en professionel, effektiv og attraktiv arbejdsplads for det pædagogiske personale. Bygningernes rumlige forløb og indretning er derfor vigtige i forhold til det pædagogiske arbejde og skal være i stand til at rumme mange forskellige typer børn og pædagogiske principper. Rum og pædagogik er to sammenhængende størrelser, der gensidigt udfordrer hinanden.

Sundhed og trivsel

Bygningen er rammen om det gode liv for både børn og voksne, og en forudsætning for det gode liv er sundhed og trivsel. Sundhed er en væsentlig forudsætning for trivsel, og sundhed og trivsel er afgørende for læring. Trives man, bruger man ikke ressourcer på at tilpasse sig og kan i stedet bruge kræfter på at udforske og opleve. Sundhed handler derfor ikke kun om mad og luft, men om generelt velvære. God trivsel skaber overskud, kreativitet og engagement. Institutionen skal derfor bakke op om trivsel og sundhed tænkt i en helhed, der omfatter den fysiske, psykiske og sociale sundhed.

Bygningerne skal derfor stimulere til bevægelse, leg og læring, organiseret eller spontan. Bevægelse skal indtænkes i indretningen og udviklingen af bygningerne, så faciliteten understøtter og inspirerer til at spille bold, løbe omkring, hoppe, danse, gemme sig og bygge huler. Derfor bør der tænkes i både rumlige sammenhænge og proportioner samt i integrerede akustiske reguleringsmåder og egnede gulvbelægninger.

For at faciliteterne over tid er i stand til at understøtte den fremtidige pædagogiske udvikling er det vigtigt, at der tænkes i et differentieret udbud af rum, hvor inde og ude tænkes som et sammenhængende pædagogisk landskab.

Der skal tænkes i rum og rumforløb, der giver mulighed for forskelligartede lege og aktiviteter: Multifunktionelle rum, der i deres faste form uden fleksible omrangeringer tilbyder mange anvendelses-

Differentieret udbud af rum

Med et differentieret udbud af rum menes en kombination af svagt og stærkt (indrettet til specifikke aktiviteter) kodede rum, der i kombination med pædagogik, børn og voksne sætter rammen for, hvad der kan ske.

muligheder, kan skabe spændende fysiske læringsmiljøer. Rum, der kan huse forskellige typer af aktiviteter indenfor kreative, kropslige, værkstedsprægede og mere rolige aktiviteter. Rum, der i kraft af deres materialitet inspirerer til forskellige typer af aktiviteter, for eksempel robuste rum med værksteds karakter, rum til stille sysler, rum til at gemme sig i, rum til at boltre sig i og så videre.

Uderummet er institutionens største rum og udgør et stort udviklingspotentiale. Der ønskes skabt en mere flydende, dynamisk overgang mellem ude og inde, en overgang, som inspirerer børn og unge til at opholde sig ude i længere tid. At gøre uderummet til et funktionelt pædagogisk "femte rum" vil nødvendiggøre nogle ændrede fysiske rammer, så det enkelte område eller den enkelte institution kan tilpasse og anvende uderummet fleksibelt og i forhold til skiftende vejrforhold.

Den bygningsfysiske struktur skal indeholde en højere grad af fleksibilitet for at give større frihed til at planlægge det pædagogiske arbejde.

TILTAG

- En handleplan for forbedring og udvikling af de bygningsmæssige faciliteter til understøttelse af det pædagogiske arbejde.
- Forsøg med et alternativt bygnings-syn, så også bygnings-synet kan medvirke til at understøtte den pædagogiske praksis og medvirke til at sikre et sundt arbejdsmiljø.

Bygningerne skal derfor både i forbindelse med nybyggeri eller renovering udvikles med henblik på at skabe:

- » trygge og udfordrende rammer for børn og voksne
- » nye typer af rum og rumlige sammenhænge, som understøtter medarbejdernes frihed til at planlægge
- » et differentieret udbud af rum
- » samtænkning af overgangen mellem inde- og uderummet, så mulighedsfeltet udvides
- » attraktive og tilgængelige uderum
- » et godt indeklima

Del 5 Daglejens fremtidige struktur

Daglejen skal fortsat være en del af dagtilbuddene i Albertslund Kommune. For at dagplejen fortsat kan være et godt supplerende tilbud til institutionerne skal den indgå på lige fod med institutionerne i udviklingsstrategiens mål, tiltag og visioner.

I udviklingen af dagplejen skal der sikres et tættere samarbejde mellem institutionerne og dagplejen, hvor begge parter kan profitere af hinandens kompetencer. Blandt andet derfor skal lederen af dagplejen knyttes til et område og være en del af områdeledelsen, for derved at være med til at sikre den nødvendig ledelsessparring. Der skal ligeledes arbejdes på at sikre relevante og nye tiltag mellem dagplejen og institutionerne, som bygger på et gensidigt og forpligtende samarbejde.

Daglejepædagogerne har ligeledes en væsentlig rolle i sikring af et fagligt tilbud igennem hjemmebesøg, sparring og tilsyn. Derfor skal der fortsat arbejdes med sparring med andre kommuners dagplejepædagoger for at sikre et højt fagligt miljø.

Legestuen er et centralt sted for videndeling, hvor dagplejepædagogerne har en vigtig rolle i at systematisere og organisere de pædagogiske refleksioner og drøftelser. Der skal arbejdes i praksis- og læringsdokumentet med at beskrive, evaluere og dokumentere det pædagogiske arbejde i legestuerne og hos den enkelte dagplejer.

Gæstedagleje er i dag en kritisk faktor i forhold til forældrenes tilfredshed og oplevelse af kvalitet i dagplejen. Forældrenes begrundelse for fravalg af dagplejen går ofte på gæstedaglejen og børnenes skift mellem forskellige voksne. Derfor skal der arbejdes med at forbedre vilkårene for familierne ved sygdom, ferie, kurser m.m.

I udviklingen af dagplejen skal der sikres et tættere samarbejde mellem institutionerne og dagplejen ...

TILTAG

- For at sikre den bedste kvalitet i arbejdet med gæstebørn skal der udarbejdes en analyse af behovet for og de økonomiske konsekvenser af at etablere gæstedagplejere/gæstehus. I den forbindelse skal belægningsgraden i den enkelte dagpleje vurderes.
- I henhold til strategien med at knytte dagplejen og institutionerne tættere sammen skal der laves en handleplan for, at legestuernes tilknyttes to institutioner – en i Syd og en i Nord, hvis der opstår mulighed for det.

Del 6 Styringsmodeller og -værktøjer

Denne del af strategiplanen handler om to større delområder. Det ene drejer sig om de ressourcer, der anvendes på området. Det andet handler om kapacitet og planlægning. For begge områders vedkommende er målet at udvikle administrative metoder, der sikrer politikere, forvaltning og institutioner overblik over økonomi og kapacitet på kortere og på længere sigt.

På det økonomiske område skal der udvikles en budgetteringsmodel, der er enkel og gennemskuelig for alle parter. Modellen skal tage udgangspunkt i, at pengene skal følge det enkelte barn, og at såvel forvaltning som institutioner kan få et umiddelbart overblik over udviklingen i økonomien. I forbindelse med indførelse af en ny model forlades princippet med at udmønte budget på baggrund af normering til et system, der udløser kroner. Det vil understøtte de principper for lønsumsstyring, som kommunalbestyrelsen tidligere har vedtaget.

Samtidig skal modellen give mulighed for, at der tages hensyn til særlige forhold for den enkelte insti-

tution. I forbindelse med modellen skal de politiske krav til anvendelsen af lønsummen beskrives.

Målet er en model, hvor den enkelte institutionsleder og bestyrelsen kun skal forholde sig til et basisbeløb for institutionen og et beløb pr. barn pr. måned for hvert af områderne løn og drift.

Den anden del af projektet skal sikre et solidt grundlag for at planlægge og styre kapaciteten på såvel kort som længere sigt. Det skal være med til at sikre grundlaget for politiske beslutninger og for, at det politiske niveau kan følge udviklingen.

Til brug for planlægningen på kort sigt skal der findes tekniske løsninger, så der løbende på såvel institutions- som forvaltningsniveau kan skabes overblik over udviklingen i "ledige pladser", forventet efterspørgsel m.v. så der sikres en optimal kapacitetsudnyttelse. Projektet skal udarbejde krav til et it-system, der kan levere de data og de rapporter, der er nødvendige. Det er bl.a. et krav, at det skal kunne erstatte de bearbejdningsdata, som forvaltning-

TILTAG

- Der skal udarbejdes et forslag til budgetteringsmodel. Målet er, at den kan være politisk behandlet, så den kan anvendes i budgetlægningen for 2011. I forbindelse hermed skal der fastlægges regler for normering og visitation.
- Der skal beskrives krav til styringsværktøjer som institutionsprognose, materiale til forberedelse af nyt budget (tidligere budgetbilag 17) og opfølgning på kapacitetsudnyttelse og økonomi. I forbindelse hermed skal der udarbejdes forslag til IT-løsninger, der kan anvendes på de pågældende områder og der skal fastlægges procedurer og tidsplaner for de tilbagevendende opgaver på forvaltningsniveau

gen i dag løbende gennemfører i regneark, som forvaltningen selv har udviklet og vedligeholder.

Til brug for planlægningen på længere sigt skal det vurderes, om den nuværende institutionsprognose kan udvikles, så den giver et mere sikkert billede af udviklingen i strategiplanens løbetid (et 5-års perspektiv). Der skal udarbejdes en administrativ proce-

dure, der sikrer, at der på baggrund af en aktuel institutionsprognose kan udarbejdes en redegørelse for forvaltningens vurdering af det fremtidige behov for ændringer i normeringer, antal institutioner, institutionsstørrelse m.v. til brug for forberedelsen af kommunens budget. En sådan redegørelse skal være udarbejdet i marts/april hvert år.

Afrunding

Strategien for udvikling af kvalitet og kapacitet på dagtilbudsområdet 0-5 år vil som et samlet styringsdokument danne rammen for de langsigtede udviklingsmål inden for området i perioden 2010 - 2014.

Bruger- og medarbejderinddragelse har været en forudsætning for tilblivelse af strategien. Arbejdet med udviklingsstrategiens visioner og mål og processen frem mod 2014 vil fortsat fordrer stor brugerinddragelse for at sikre udvikling af pædagogikken i den enkelte institution og udvikling af de metoder, der fremover skal anvendes i det pædagogiske arbejde.

I relation til fremtidens pædagogiske udfordringer har det med udviklingsstrategien været vigtigt at skabe en sammenhæng og helhedstænkning i for-

hold til de overordnede værdier, visioner og politikker i Albertslund Kommune for at skabe gennemsigtighed og klarhed over den retning, dagtilbudsområdet skal tage i den kommende 5-års periode.

Udviklingsstrategien igangsætter en proces hen imod det mål fortsat at sikre bæredygtige dagtilbud, der kan matche fremtidens kvalitative krav til den pædagogiske standard samt være med til at rekruttere og fastholde medarbejdere.

Skal udviklingsstrategien lykkes og blive mere end gode hensigter fordrer det et aktivt samspil mellem alle involverede. Vi vil gøre vores bedste for at få det til at lykkes.

